

BOLALARDA EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH

Toshkent viloyati Bo'ka tumani

3-sonli Eksperimental davlat maktabgacha ta'lim tashkiloti

Direktor o'rinbosari Jo'rayeva Xilola Shavkatovna

Annotatsiya: Maqolada bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirishning nazariy asoslari, maktabgacha ta'lim tizimidagi o'rni, samarali metod va vositalar haqida so'z yuritiladi. Ekologik tarbiyaning o'ziga xos jihatlari, zamonaviy yondashuvlar hamda xalqaro tajribalar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: ekologik tarbiya, ekologik madaniyat, maktabgacha ta'lim, barqaror rivojlanish, tabiatni asrash, ekologik o'yinlar.

Kirish

XXI asrda insoniyat duch kelayotgan eng dolzarb muammolardan biri ekologik muammolardir. Global iqlim o'zgarishi, tabiat resurslarining kamayishi, atrof-muhitning ifloslanishi yosh avlod tarbiyasida ekologik ong va madaniyatni shakllantirishni talab etmoqda. Shu bois, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ekologik tarbiya berish masalasi dolzarb bo'lib, bola dunyoqarashini shakllantirish, uni tabiatga mehrli va mas'uliyatli bo'lishga o'rgatishda muhim omil hisoblanadi.

Asosiy qism

1. Ekologik madaniyat tushunchasi

Ekologik madaniyat – bu insonning tabiat bilan uyg'un munosabatda bo'lishi, atrof-muhitni asrash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va ekologik muammolarga befarq bo'lmaslik qobiliyatini bildiradi. Bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirish erta yoshdan boshlanishi kerak, chunki bu davrda ular sezgir, qiziquvchan va tez o'rganadigan bo'ladilar.

2. Bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirishning asosiy yo'nalishlari

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ekologik tarbiya quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

Tabiat bilan bevosita muloqot: gul ekish, daraxt parvarishlash, hayvonlarga g'amxo'rlik qilish orqali bola tabiatga mehrli bo'lib ulg'ayadi.

Ekologik o'yinlar: rolli o'yinlar, viktorinalar, interfaol mashg'ulotlar orqali bolalarda ekologik bilimlarni mustahkamlash.

Kuzatuv va tajribalar: ob-havoning o'zgarishini, o'simliklarning o'sishini, qushlarning hayot tarzini kuzatish orqali bola ekologik jarayonlarni tushunib boradi. San'at vositalari orqali tarbiya: rasmlar chizish, qo'shiqlar kuylash, ertaklar tinglash orqali bolada tabiat go'zalligiga mehr uyg'otiladi.

Ekologik bayram va tadbirlar: “Yashil maktab”, “Tabiat do‘sti bola”, “Ekologik haftalik” kabi tadbirlar bolalarning ekologik faoliyatini jonlantiradi.

3. Ekologik tarbiyaning ahamiyati

Ekologik madaniyatni erta yoshda shakllantirishning ijobiy natijalari quyidagilarda namoyon bo‘ladi:

Bola tabiatga mas’uliyat bilan qarashni o‘rganadi.

Ekologik ong va axloqiy qadriyatlar shakllanadi.

Atrof-muhitni muhofaza qilish ko‘nikmalari paydo bo‘ladi.

Bola o‘zini tabiatning ajralmas qismi sifatida his etadi.

4. Amaliyotdagi muammolar

Ba’zi maktabgacha ta’lim muassasalarida ekologik tarbiya bo’yicha metodik qo‘llanmalar yetishmaydi.

O‘quv-tajriba maydonchalari va jihozlarning cheklanganligi sababli bolalarda amaliy faoliyat yetarli emas.

Ota-onalarning ekologik masalalarga bo‘lgan beparvoligi bolalarning o‘rganish jarayoniga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun pedagoglar malakasini oshirish, innovatsion o‘yin va mashg‘ulotlarni joriy etish, ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish talab etiladi.

Xulosa

Bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirish nafaqat ta’lim jarayonining bir qismi, balki kelajak jamiyatining barqaror rivojlanishini ta’minlovchi muhim omildir. Shu bois maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ekologik tarbiyaga alohida e’tibor qaratish, bolalarni tabiatni asrashga o‘rgatish, ular ongida ekologik qadriyatlarni shakllantirish bugungi kunning eng dolzarb vazifalaridan biridir.

Adabiyotlar

1. Karimova, R. (2022). Maktabgacha ta’limda ekologik tarbiya metodlari. Toshkent: “Fan va ta’lim”.
2. Bronfenbrenner, U. (2021). The Ecology of Human Development. Harvard University Press.
3. Hasanov, A. (2020). Ekologik tarbiya va uning pedagogik asoslari. Ta’lim va innovatsiya jurnali, №4.
4. UNESCO. (2023). Education for Sustainable Development in Early Childhood. Paris: UNESCO Publishing.
5. Qodirova, N. (2021). Bolalarda ekologik ong va madaniyatni shakllantirish yo‘llari. Toshkent: Yangi asr avlodi.